

Jana Tománková:
Písňová tvorba J. B. Foerster: *Šest písní na básně Puškinovy op. 161*
Works of Songs by J. B. Foerster: *The Six Songs Based on Pushkin's Poems Op. 161*
Diplomová práce Ústavu hudební vědy FF UK v Praze, 2011, 131 stran, notové příklady
Oponentský posudek

Z bohatého a zatím zdá se nedoceneného či pozapomenutého písňového díla Josefa Bohuslava Foerster (1859–1951) si diplomantka zvolila jeden z jeho písňových cyklů, jemuž se rozhodla věnovat podrobnou analytickou pozornost. Zdá se přitom, že volbu analyzovaného titulu ovlivnilo několik okolností: jednak skutečnost, že zatímco skladatelova písňová tvorba z období před 2. světovou válkou byla v nedávné době přece jen aspoň zčásti reflektována v několika studiích, zůstávala díla z pozdního období (v daném případě z 30. let 20. století) téměř zcela stranou zájmu respektive ve stínu představy, že skladatelova poválečná tvorba již nepřinášela nic nového a stála zcela mimo aktuální tendence dobového hudebního vývoje – a v neposlední řadě jistě také to, že písňový cyklus op. 161 je na rozdíl od většiny jiných dostupný v tištěném notovém vydání a dokonce i na CD nahrávce. V každém případě mohu již na tomto místě konstatovat, že tato koncentrace na kompoziční problematiku jediného písňového cyklu byla jen ku prospěchu věci.

Předložená diplomová práce Jany Tománkové je členěna tradičním způsobem. Znamená to, že nejprve charakterizuje „dobový kontext“, tzn. podává přehled evropské písňové tvorby v 19. a v 1. polovině 20. století, přehled české písňové tvorby v období 1870–1950 a celkový přehled o písňové tvorbě J. B. Foerster, včetně informace o stavu bádání a stavu pramenné základny. Nejrozsáhlejší částí a zároveň jádrem práce je její čtvrtá kapitola, přinášející detailní hudebně-textové analýzy jednotlivých písní z opusu 161. Srovnávací pátá kapitola, jež se vrací k vybraným Foersterovým cyklům z hamburského a vídeňského období (pojednaným zčásti již dříve v samostatných studiích), pak utvrzuje a posiluje závěry, k nimž autorka dospěla na základě vlastních analýz.

Zastavme se nejprve u zmíněné centrální čtvrté kapitoly. Při volbě metody analýzy se autorka mohla opřít a také opřela o již existující vzory, na něž odkazuje v soupisu literatury a v podčarových poznámkách. Postupuje tedy pokaždé tak, že nejprve podává rozbor textu z hlediska jeho metrické a veršové struktury a zároveň z hlediska smyslu lyrické básnické výpovědi, a poté pokračuje rozbořem zhudebnění. V něm jsou všechny analyzované aspekty hudební struktury, tzn. formový rozvrh, motivický a harmonický (modulační) průběh, stylizace klavírního doprovodu i poměr mezi vokální a instrumentální složkou, opět důsledně vztaženy jak k formální struktuře, tak také k obsahové výpovědi textu. Domnívám se, že diplomantka si ve svých analýzách počínala velmi precizně, důsledně a zároveň vynalézavě. Dospěla tak k přesvědčivé charakteristice Foersterova přístupu k zhudebnění lyrického básnického textu – jenž je ovšem (jak naznačuje srovnávací pátá kapitola) více či méně předznamenán již ve vrcholných písňových cyklech předválečného období.

Pokud jde o vstupní přehledové kapitoly, je zřejmé, že se v nich autorka převážně držela „literary textu“ a nepřemýšlela kriticky o formulacích, které převzala z prostudované literatury. Například hned úvodní věta na s. 17 neodpovídá historické skutečnosti: „populární“, ale i „vážné“ písně vznikaly a existovaly dozajista mnohem dříve než v 19. století. Jedná se spíše o to, že v průběhu 19. století začíná být (menší) část dobové

písňové tvorby chápána a komponována jako náročný hudební druh. Rovněž tak nelze podle mě vyhlášovat za „počátek vážné písně“ Schubertovu *Gretchen am Spinnrade* – minimálně s ohledem na předcházející tvorbu Schuberta samotného a jeho bezprostředních předchůdců. Otázkou pro mě také je, zdali bylo nezbytně nutné – s ohledem na Foersterovo jednoznačné zakotvení v středoevropské tradici – zmiňovat v úvodní přehledové části také situaci ve Francii, v Rusku a v dalších evropských zemích.

Nehledě na tyto připomínky považuji práci Jany Tománkové za zdařilou a odpovídající nárokům, jež jsou obvykle kladeny na magisterskou práci diplomní. Doporučuji ji proto k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

V Praze 30. 5. 2011

Prof. PhDr. Jarmila Gabrielová, CSc.